

ПРИКАЗИ

Милош Бешић

ПОЛИТИЧКЕ КОНТРОВЕРЗЕ, проф. Ратка Р.Божовића

(Друштво филозофа и социолога Црне Горе, Октоих,
Никшић-Подгорица, 1999, стр. 164)

Дело проф. Ратка Р. Божовића *Политичке контроверзе* представља једну модерну социолошко-политичку студију инспирисану друштвеном стварношћу која постоји у реалном времену, и која, хтели ми то или не, одређује судбине појединаца, интелектуалаца, радника, друштвених критичара... Према друштвенополитичкој стварности насталој након распада реалсоцијализма, ми се вредносно можемо односити на различите начине, тек свакако смо принуђени да социолошке анализе друштва које се рађа на рушевинама социјалистичког модела усмеримо на она друштвена догађања која су, чини се, кључ за разумевање друштвеног тоталитета. Тако, постаје сасвим оправдано да се социолог у оваквим друштвеним условима бави политичком социологијом. Политика, као доминанта у схватању друштва реалсоцијализма, (по)стаје кључно подручје из чијег оквира се треба тумачити друштво у настајању.

Чини се да је ову чињеницу проф. Божовић афирмисао тако што је линија политичког сагледавања црногорског друштва, анализирана на једна сложен експлоративан начин. Експланаторни модел присутан у овој књизи заснован је на неколико премиса које у свом интергенуму имају синергично својство. Према томе, сматрамо да се социолошке карактеристике ове књиге могу описати са становишта неколико аспеката, које ћемо изнети на наредним страницама.

Прво, ова књига је критичког карактера. Аутор се критички осврће према свим кључним политичким и друштвеним питањима и догађањима, постављајући социолошку мисао изнад свих појединих схватања и идеологија. Тиме се у овом раду не могу наћи трагови интереса посебних друштвених група, већ је једино присутан интерес социологија за спознајом постојећег. Социологија на овај начин постаје 'друштвена критика', чиме се оправдава смисао њеног постојања у условима када је веома тешко објективну и критичку мисао поставити 'вредносно неутрално'. Тако проф. Р. Божовић није поштедео оправданих критика 'ни једну од страна' које су присутне у политичком животу црногорског друштва. На овај начин социологија доказује да је њена делатност увек субверзивна, и да њен приступ представља интелектуално језгро које се пажљиво чува од свих замки које поставља митолошка свест и сфера политичких интереса.

Друго, мисао у овој књизи је полемичког карактера. Кључ полемике је у основи у самом аутору, дакле, аутор полемише са самим собом. Из ове полемике настају јасне и концизне анализе које се тешко могу спорити неидеолошким критеријумима. Сама полемика има смисао разоткривања скривених значења и тумачења понашања а на основу реалних узрока који су очито сложени и творе својеврсну мрежу коју

треба расплести, уколико се желе достићи социолошке истине. У том смислу ауторова самополемика прави значајну разлику између научне и политичке истине. Инспирација којом је аутор вођен је, чини се, интелектуална интимизација и трансисторијски доживљај времена у коме он живи. Из оваквог става развија се један спонтани критички интелектуализам који је веома препоручљив за све читаоце који су у таласу бурних политичких догађања за тренутак, и надамо се привремено, заборавили да суде 'својим главама', и дозволили да различите политичке струје и идеолошки профили неке опште и нејасне интересе 'целине' постављају као њихове властите интересе. Дакле, читава студија има и едукативну функцију.

Треће, "Политичке контроверзе" представљају социолошко-политичку студију која је методолошки написана у аналитичком духу. Наиме, социолошка анализа се креће по свим нивоима политичке стварности, тако што трајно и убедљиво демаскира велики број политичких догађања, која у овом светлу постају сасвим јасна. Аналитика је дакако вишедимензионална и она подразумева 'растакање' политичких феномена на њихове саставне делове, али не само са становишта линеарног модела, већ првенствено као разумевање 'целине' као скупа 'различитости' у феноменолошком смислу. Тако ће аутор релативно једноставно и веома често метафорички указати, анализирајуће поједине догађаје, на повезаност политичког, социјално-психолошког, економског, културног итд. На овај начин политика се не анализира ради ње саме, већ се посредством политике методолошки анализирају остали веома значајни аспекти друштва који сачињавају тоталитет.

Четврто, методолошки се читав рукопис може третирати са становишта феноменологије. Приступ је такав да је

жеља аутора да 'разуме' понашање појединаца и друштвених група, а на основу 'циљева' које ови себи постављају. Разумевање постаје кључ 'херменеутике' које читаоца води до спознаје свих политичких догађања која су била предмет ауторове анализе. Херменеутика у овом раду је прожета и својеврсном интелектуалном интимизацијом аутора с темом, а све у служби социолошке спознаје друштва, као и места појединца у том друштву.

Петом, књига "Политичке контроверзе" има наглашен илустративно-документацијски смисао. Она обухвата сва значајнија политичка догађања од слома реалсоцијализма до данашњих дана. Тако читав рад представља једну вредну и потпуну "слику времена" у којој је аутор живео. Дакле, и сама функција књиге захваљујући овој димензији постаје наглашено информативна, те је у том смислу ова књига посебно интересантна за оне који живе на неким другим просторима а желе да стекну јасну и неидеологизовану слику о црногорском друштву, посебно с аспекта његовог политичког постојања.

Посматрано са становишта структуре, књига *Политичке контроверзе* се састоји из два дела. Први део књиге "Политичка позорница Црне Горе 1997/98, састоји се из три дела. У првом делу се анализира раскол у ДПС Црне Горе, те политичке и друштвене консеквенце као и услови овог процеса. У другом делу центар социолошке анализе јесу председнички избори у Црној Гори као и поделе које су настале у народу на бази различитих политичких опредељења. У трећем делу обрађен је социјално-психолошки и политиколошки аспект који се тиче ситуације пре, и након избора. Други део књиге "Кулминација политичких сукоба у Југославији" представља хронолошки наставак стања које је описано у првом делу књиге. У оквиру

овог дела текста, аутор анализира однос између Србије и Црне Горе, као и одређене историјске и политичке оквира који су значајни за тај однос. Овде првенствено спада проблем Косова, као и НАТО бомбардовање Југославије.

Књига “Политичке контроверзе” проф. Божовића можда и не доноси социолошком корпусу нека сазнања која већ нису била присутна. Али она свакако даје значајан допринос читавом корпусу ових сазнања. Садржајно, све кључне социолошке констатације, а које се тичу црногорског друштва су присутне, и посредоване политичком анализом. Тако се указује на чињеницу да је демократизација црногорског друштва још увек у већој мери фраза него стварност. Кључ за инхибицију демократије јесте првенствено друштвенополитичко наслеђе из периода реалсоцијализма, које је за собом оставило ‘навике’ ауторитарног и нетолерантног односа према друштву од стране политичких лидера. Ово једнако важи за све сукобљене политичке стране. Разлике међу овима су више козметичке него суштинске. Демократија у Црној Гори је, по мишљењу проф. Божовића, такође, инхибирана и захваљујући традиционализму, тј. културним наслеђем. Ауторитарност, култ и митоманија

представљају саставни део свести црногорске културе коју је тешко преко ноћи заменити индивидуализмом и самосвесним појединцем, који представља основ за истинску демократију. На глобалном плану демократија постаје мимикрија, иза које се крије тежња појединаца и друштвених група да се на основама харизматског ауторитета континуирано репродукује тотално, а не демократско друштво.

Из свих горе наведених разлога “Политичке контроверзе” проф. Ратка Р. Божовића представља једну значајну социолошку анализу политичке стварности Црне Горе у једном бурном периоду, коју је свакако вредно прочитати. За оне који су свесни свих ‘социолошких истина’ које се налазе на страницама ове књиге, свакако ће добро доћи осећај идентификације с кључним ставовима аутора. За оне, пак, који живећи у стварности заборављају да према истој треба гајити и трансцендантан однос, ова књига је од непроцењивог значаја, зато што садржи све нужне елементе да ове појединце реанимира у смеру индивидуализације и бекства од свих облика тоталне интеграције.